Eina Centre Universitari
Fundació Eina
Disseny Art Barcelona

Passeig Santa Eulàlia 25
08017 Barcelona T+34 932 030 923
info@eina.cat www.eina.cat

CREACIO TIPOGRAFICA

Andreu Balius Planelles, Albert Corbeto Lopez

Professor Responsable: Andreu Balius Planelles

Grup: 1

Codi: 105762

Crèdits: 6 ECTS

Curs:

Semestre: 1

Tipologia: Optativa

Matèria: Processos de Disseny

Horaris:

Grup	Horaris	Professor
1	Divendres 08:30 - 09:45	Andreu Balius Planelles
		Albert Corbeto Lopez

Eina Centre Universitari
Fundació Eina
Disseny Art Barcelona

Passeig Santa Eulàlia 25
08017 Barcelona T+34 932 030 923
info@eina.cat www.eina.cat

Índex de la Guia Docent

Presentació de l'assignatura
Recomanacions
Continguts
Metodologia
Avaluació
Bibliografia i Recursos
Resultats d'Aprenentatge

Eina Centre Universitari
Fundació Eina
Disseny Art Barcelona

Passeig Santa Eulàlia 25
08017 Barcelona T+34 932 030 923
info@eina.cat www.eina.cat

Presentació de l'assignatura

Breu descripció:

L'assignatura Creació Tipogràfica es divideix en dos blocs principals: un bloc teòric dedicat a la història de la tipografia i un bloc pràctic enfocat en el disseny d'una tipografia pròpia. En la part teòrica, s'ofereix una visió completa de la tipografia, explorant l'evolució de la lletra d'impremta i analitzant la influència de les tecnologies que han marcat la seva construcció al llarg del temps, des del gravat de punxons per a la fabricació dels tipus de plom fins a la tipografia digital actual. En la part pràctica, els estudiants s'introdueixen en la metodologia del disseny tipogràfic i adquireixen les habilitats tècniques necessàries per crear la seva pròpia tipografia, utilitzant les eines digitals més avançades disponibles en l'actualitat.

Objectius Formatius:

Els objectius del primer bloc (teòric) se centren en proporcionar un coneixement profund de l'arquitectura de la lletra i de la terminologia associada als seus components estructurals. Aquestes bases permetran als estudiants assimilar els continguts generals del curs, que estan orientats a l'estudi històric de la forma de la lletra, des de les seves primeres manifestacions en inscripcions sobre pedra fins a les formes tipogràfiques contemporànies dissenyades en l'àmbit digital.
Els objectius del segon bloc (pràctic) es focalitzen en comprendre i dominar els processos i la metodologia necessaris per a la creació de tipografies, amb l'objectiu de satisfer diverses necessitats comunicatives de manera eficaç i creativa.

Recomanacions

No es requereixen coneixements previs en la creació d'alfabets. No obstant això, és recomanable tenir coneixements en l'ús de programari de dibuix vectorial, com Adobe Illustrator, i aprendre de manera autònoma a utilitzar el programari Glyphs 3 (https://glyphsapp.com). Es pot descarregar una versió de prova per un període d'un mes des de la mateixa pàgina web: https://glyphsapp.com.

Eina Centre Universitari
Fundació Eina
Disseny Art Barcelona

Passeig Santa Eulàlia 25
08017 Barcelona T+34 932 030 923
info@eina.cat www.eina.cat

Continguts i Metodologia

Breu descripció:

Bloc I - Teòric

• 1.1. Introducció a la tipografia: anatomia i arquitectura de la lletra tipogràfica. La forma de la lletra i la seva terminologia. Famílies, fonts i estils.
• 1.2. La tecnologia tipogràfica. Estudi dels processos tecnològics que han permès al llarg de la història la creació de les lletres tipogràfiques. S'analitzen els mètodes i les tècniques que des de la invenció de la impremta, i al llarg de quatre segles, van permetre la fabriació de les lletres, així com els nous procesos fruits de la mecanització i la posterior revolució digital.
• 1.3. L'escriptura i l'alfabet. Aproximació a les primeres manifestacions escrites i a la posterior aparició dels alfabets. Influència de les tècniques d'escriptura i dels estris emprats en la forma i característiques de les lletres.
• 1.4. Història i evolució de les lletres majúscules i minúscules, des de les capitals epigràfiques de l'època clàssica fins a l'aparició de l'escriptura carolingia, entesa com a origen i fonament del que coneixem actualment com a lletra tipogràfica.
• 1.5. De l'escriptura manual a l'escriptura tipogràfica. La invenció de la impremta i la influència de les formes cal·ligràfiques en la creació de les primers lletres tipogràfiques.
• 1.6. De la lletra gòtica a les romanes d'inspiració humanística. La romana antiga clàssica i la seva pervivència.
• 1.7. Les primeres respostes racionals envers la tradició clàssica d'inspiració cal·ligràfica i la seva evolució fins a l'aparició de les anomenades lletres d'estil modern.
• 1.8. Les lletres sorgides de la Revolució Industrial. L'aparició dels nous dissenys inspirats en els estils moderns adaptats a les noves necessitats socials: les lletres negretes, lineals, egípcies i de pal sec.
• 1.9. Reaccions envers els estils moderns del període industrial i la voluntat de retorn a les formes clàssiques: les lletres elzevirianes i les tipografies de les noves impremtes artesanals.
• 1.10. Mecanització i historicisme tipogràfic. La necessitat d'estudiar, entendre i recuperar els dissenys del passat per satisfer les necessitats dels nous sistemes d'impressió. La irrupció del dissenyador com a responsable de les formes de les lletres.
• 1.11. Avantguarda i tipografia. La participació dels artistes en la concepció de la lletra. La Nova Tipografia.
• 1.12. L'adaptació de la tipografia a les noves tecnologies. La Revolució digital i la influència dels dissenys de lletres del passat en la creació tipogràfica actual.

Bloc II -Pràctic

• 2.1. Escriptura-Cal·ligrafia-Lettering-Tipografia.
• 2.2. L'Alfabet com a sistema. Introducció al disseny d'alfabets. Sistemes d'escriptura. Proporcions.

Relacions formals entre els caràcters. Legibilitat i valor d'ús de la tipografia. Macro i micro tipografia.
• 2.3. Metodologies en la creació de tipografia I: fase conceptual i documental. Definició del brifing.
• 2.4. Metodologies en la creació de tipografia II: fase d'exploració formal. Analisi i prototipat. Mètodes i processos de digitalització. Producció de tipografies digitals. Espaiat i definició de la mètrica vertical. Formats: fonts OpenType, TrueType, Variables i webfonts.
• 2.5. Disseny de Mostra de lletra. Aplicacions. Test. Verificació dels resultats.

Metodologia docent:

El desenvolupament del primer bloc (teòric) es duu a terme mitjançant classes teòriques, on els alumnes prenen apunts, fan lectures i resolen dubtes.
El segon bloc (pràctic) s'estructura com un taller creatiu, en què els alumnes passen de la teoria a la pràctica treballant en la creació de caràcters tipogràfics. Aquest taller permet explorar el disseny de tipografia des de diverses perspectives, sempre amb un enfocament clar cap a la seva aplicació en el disseny gràfic. Els alumnes tenen l'oportunitat d'aplicar els coneixements teòrics adquirits per desenvolupar les seves pròpies tipografies, adaptant-les a necessitats específiques de comunicació visual.
Se'ls concedeix la llibertat d'elaborar el seu propi briefing de treball, assegurant-se que sigui coherent amb els resultats obtinguts, especialment amb la tipografia dissenyada i presentada. Els estudiants han de garantir que la tipografia que desenvolupin no només compleixi amb els requisits tècnics i estètics establerts, sinó que també respongui de manera efectiva a les necessitats de comunicació identificades en el seu briefing inicial.
Al llarg del taller, els alumnes reben feedback continu, tant del professorat com dels companys, cosa que facilita el procés de millora constant. Aquest enfocament pràctic i col·laboratiu els prepara per afrontar reptes reals en l'àmbit del disseny gràfic, proporcionant-los una experiència completa i integradora en la creació tipogràfica.

Activitats formatives:

Treball i examen del primer bloc:

Treball:
Es requereix la realització d'un treball escrit basat en la lectura d'un llibre seleccionat de la bibliografia general, o bé d'altres obres sobre tipografia que hagin estat aprovades pel professor. L'extensió del treball serà de 3 a 5 pàgines, on l'alumne haurà d'analitzar de manera sintètica la lectura realitzada i aportar conclusions sobre el contingut de l'obra. Cal citar adequadament la bibliografia consultada, ja sigui material imprès o enllaços web.
L'objectiu d'aquest exercici és familiaritzar els estudiants amb la bibliografia clau dedicada a l'estudi de la lletra i la història de les formes tipogràfiques, alhora que es potencien les seves capacitats per reflexionar i exposar idees i coneixements de manera clara i argumentada.

Examen:
Al final del curs, es durà a terme un examen escrit a l'aula, on els alumnes hauran de desenvolupar un tema a escollir entre dues opcions proposades. Es donarà llibertat per abordar i desenvolupar l'aspecte que es consideri més pertinent dins del marc establert pel títol del tema. Aquest treball escrit estarà vinculat als continguts exposats a classe, amb la possibilitat d'ampliar-los amb la bibliografia general.

Treball pràctic del segon bloc:

Disseny de tipografia:
Els alumnes hauran de dissenyar una tipografia seguint uns paràmetres establerts (briefing), amb l'objectiu de presentar-la en una mostra de lletra (type specimen) que expliqui les seves particularitats formals i funcionals. A més, s'haurà de documentar el procés de desenvolupament de manera visual i explícita (memòria).
El projecte requerirà la creació d'un mínim de caràcters, incloent-hi majúscules, minúscules, xifres i signes de puntuació. Es programaran entregues parcials al llarg del procés per permetre un seguiment adequat del projecte.
L'objectiu principal d'aquesta activitat és que els estudiants comprenguin i adquireixin les habilitats necessàries per gestionar els processos i la metodologia associats a la creació d'una tipografia.

Eina Centre Universitari
Fundació Eina
Disseny Art Barcelona

Passeig Santa Eulàlia 25
08017 Barcelona T+34 932 030 923
info@eina.cat www.eina.cat

Avaluació

Normativa general d'avaluació

Per considerar superada una assignatura, caldrà que s'obtingui una qualificació mínima de 5,0.
Una vegada superada l'assignatura, aquesta no podran ser objecte d'una nova avaluació.

La menció de matrícula d'honor es pot atorgar a l'alumnat que tingui una qualificació igual o superior a 9,0. El nombre de matrícules d'honor que s'atorgui no pot ser superior al cinc per cent de persones matriculades en una assignatura en el període acadèmic corresponent, excepte si el total de persones matriculades és inferior a vint, en el qual cas es pot atorgar una sola matrícula d'honor.

Es considerarà "No Avaluable" (NA) l'estudiant que no hagi lliurat totes les evidències d'aprenentatge o no hagi assistit al 80% de les classes sense haver justificat les absències. En cas d'absència justificada, l'estudiant s'ha de posar en contacte amb el professor en el moment de la reincorporació per determinar la recuperació de les activitats a les quals no hagi assistit.

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

Sistema avaluació continua

El sistema d'avaluació d'EINA i de la UAB és d'avaluació continuada, l'objectiu de la qual és que l'estudiant pugui conèixer el seu progrés acadèmic al llarg del seu procés formatiu per tal de permetre-li millorar-lo.
El procés d'avaluació continuada ha d'incloure un mínim de tres activitats avaluatives, de dues tipologies diferents, distribuïdes al llarg del curs, cap de les quals pot representar més del 50% de la qualificació final.

La qualificació final del curs es basarà en:
• Part teòrica: treball escrit i examen final (50% nota final)
• Part pràctica: Disseny d'una tipografia (40% nota final)
• Part pràctica: Entregues parcials del projecte, on es valora el progrés en el desenvolupament del projecte (10% nota final)
Es realitzarà un seguiment de l'evolució i dels progressos de l'alumne mitjançant els treballs de curs, l'assistència i la participació a classe.
Per poder aprovar l'assignatura cal haver superat cadascun dels blocs (teòric i pràctic).
L'assistència a classe és obligatòria.

La falta d'assistència no justificada de més del 25% de les classes comporta un «no avaluable». En cas

de que es pugui justificar la falta d'assistència l'alumne està obligat a notificar-ho al professor per tal d'acordar la forma més adequada de recuperar la temàtica i els exercicis duts a terme durant l'absència.
El lliurament s'ha de fer de manera presencial (entrega material física) i digital (a través de l'aula virtual). No s'acceptaran treballs lliurats fora de la data prevista, a menys que estigui justificat i pactat prèviament.
Els estudiants que no presentin els treballs del curs, hagin o no hagin assistit a classe, tindran la qualificació de «no avaluable».
No s'admeten plagis en la presentació dels projectes. El plagi serà castigat amb un suspens.

Procés de revisió

Criteris d'avaluació:
Per aprovar la part teòrica, cal demostrar els coneixements suficients sobre la materia explicada a classe.
Per aprovar la part pràctica, cal que la tipografia creada compleixi amb el brifing definit previament per l'alumne i que compleixi amb els mínims de qualitat demanats.

Tot alumne que hagi realitzat i entregat el projecte en la data acordada i no hagi assolit la qualificació d'«aprovat», te dret a poder reavaluar durant la semana prevista segons el calendari lectiu.

Eina Centre Universitari
Fundació Eina
Disseny Art Barcelona

Passeig Santa Eulàlia 25
08017 Barcelona T+34 932 030 923
info@eina.cat www.eina.cat

Resultats d'aprenentatge de la matéria

Coneixements

Reconèixer les similituds i les diferències d'un projecte de disseny amb altres de similars dins del context de l'oferta existent al mercat. (KT01)

Habilitats

Aplicar a un projecte de disseny en diferents contextos els recursos tipogràfics i de maquetació de pàgina adaptats a funcions de lectura, comunicació i expressió del projecte. (ST07)

Aplicar alfabets, demostrant el coneixement de les diferents famílies tipogràfiques i el domini de l'arquitectura de la lletra. (ST07

Relacionar conceptes i procediments de diferents sectors professionals del disseny en el desenvolupament de projectes de disseny integrals. (ST09)

Aplicar les metodologies de recerca i avaluació pròpies del sector professional del disseny al qual s'adreça el projecte. (ST10)

Desenvolupar l'anàlisi prèvia al desenvolupament d'un projecte, identificant les característiques pròpies del sector professional del disseny mitjançant la incorporació de la perspectiva de gènere i de criteris de diversitat a l'estudi del context i dels seus grups d'interès. (ST02)

Resultats d'aprenentatge de la titulació

Coneixements

Respondre a qüestions globals en relació amb el camp de coneixement del disseny i l'art, de les indústries culturals, el seu entorn institucional i els agents que intervenen en aquests.

Referenciar coneixements essencials de les ciències i disciplines auxiliars del disseny, com l'antropometria, l'ergonomia, la comunicació visual, els mètodes d'avaluació, el màrqueting, la prospecció, etc.

Descriure el marc legal i els valors deontològics i ètics de l'àmbit professional del disseny, així com els contextos i agents que els apliquen, posant especial èmfasi en els aspectes relacionats amb els drets democràtics, així com amb els drets humans i fonamentals.

Habilitats

Detectar problemes de disseny a partir de l'anàlisi d'objectes, elements de comunicació gràfica i espais amb una visió situada en el marc de la contemporaneïtat, l'accessibilitat universal i la igualtat d'oportunitats.

Aplicar les habilitats d'expressió plàstica i els coneixements de materials i tecnologies productives concorde al plantejament d'un projecte de disseny.

Utilitzar mitjans informàtics i tecnologies digitals concordes amb els processos de creació i projectació en l'àmbit del disseny

Competències

Gestionar, amb capacitat d'adaptació, el desenvolupament de projectes de disseny de manera individual o en equip, en el marc de les organitzacions empresarials i institucions en què es produeixen.

Aplicar el coneixement adquirit a la resolució de projectes de disseny i art amb una execució professional que tingui en consideració a la diversitat d'usuaris i/o receptors.

EINA

Eina Centre Universitari
Fundació Eina
Disseny Art Barcelona

Passeig Santa Eulàlia 25
08017 Barcelona T+34 932 030 923
info@eina.cat www.eina.cat

Bibliografia i Recursos

Llibres de consulta

• Baines, Phil; Haslam, Andrew, Tipografía: Forma, función y diseño, Gustavo Gili, Barcelona, 2005.
• Blackwell, Lewis, Tipografía del siglo XX, 3a ed. Gustavo Gili, Barcelona, 2004.
• Bringhurst, Robert, The elements of typographic style (version 4.0), Hartley & Marks publishers, Vancouver, 2012.
• Bringhurst, Robert, Los elementos del estilo tipográfico, Libraria/Fondo de Cultura Económica, Mèxic, 2008.
• Burke, Christopher, Paul Renner, maestro tipógrafo, Campgràfic, València, 2000.
• Burke, Christopher, Active literature. Jan Tschichold and New Typography, Hyphen Press, Londres, 2007.
• Carter, Harry, Orígenes de la tipografía. Punzones, matrices y tipos de imprenta (siglos XV y XVI), Ollero & Ramos, Madrid, 1999.
• Cerezo Arillo, José María, Diseñadores en la nebulosa: el diseño grafico en la era digital, Biblioteca Nueva, Madrid, 1997.
• Corbeto, Albert, Tipos de imprenta en España, Campgràfic, València, 2011.
• Corbeto, Albert, Daniel B. Updike, impresor e historiador de la tipografía, Campgràfic, València, 2011.
• Corbeto, Albert; i Marina Garone, Història de la tipografia. L'evolució de la lletra des de Gutenberg fins a les foneries digitals, Pagès Editors, Lleida, 2012.
• Gaskell, Philip, Nueva introducción a la bibliografía material, Trea, Gijón, 1999.
• Kinross, Robin, Tipografía moderna. Un ensayo histórico crítico, Campgràfic, València, 2008.
• Lawson, Alexander, Anatomy of a Typeface, David R. Godine, Boston, 1990.
• Moran, James, Stanley Morison: his typographic achievement, Lund Humphries, Londres, 1971.
• Mosley, James, Sobre los orígenes de la tipografía moderna, Campgràfic, Valencia, 2010.
• Noordzij, Gerrit, El trazo. Teoría de la escritura, Campgràfic, València, 2009.
• Pohlen, Joep, Fuente de letras, Taschen, 2011.
• Pujol, Josep M, "Jan Tschichold y la tipografía moderna", dins Jan Tschichold. La nueva tipografía, Campgràfic, València, 2003.
• Pujol, Josep M, "De William Morris a Stanley Morison", dins Stanley Morison, Principios fundamentales de la tipografía, Ediciones del Bronce, Barcelona, 1998, pp. 11-90.
• Rafaeli, Ari, Book Typography, The Oak Knoll / The British Library, New Castle / Londres, 2005.
• Smeijers, Fred, Counterpunch, making types in the XVI century, designing typefaces now, Hyphen Press, Londres, 1996.
• Southall, Richard, Printer's type in the twentieth century. Manufacturing and design methods, The British Library / Oak Knoll Press, Londres & New Castle, 2005.
• Updike, Daniel B., Printing Types: their History, Forms and Use (A Study in Survivals), Harvard University Press, Cambridge, Mass., 1922.

Enllaços web

• http://www.unostiposduros.com/

- http://typefoundry.blogspot.com.es/
- https://www.typotheque.com/authors/peter_bilak
- http://typedia.com
- http://typophile.com
- http://ilovetypography.com
- http://www.adobe.com/type/topics/
- http://diacritics.typo.cz/index.php?id=68
- http://www.decodeunicode.org
- http://www.atypi.org